

13. Строк для оскарження рішень, дій або бездіяльності виконавця обчислюється у календарних днях – Велика Палата Верховного Суду / Верховний Суд. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/690782/>.

14. Велика Палата ВС вирішила юрисдикційне питання щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадової особи відділу ДВС: постанова у справі № 175/1571/15 (провадження № 14-51цс21) / Верховний Суд. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1241372/>.

15. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

16. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.

17. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12 липня 2001 р. № 2658-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>.

18. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.: ратифікована Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-688-1-44>

APPLICATION OF THE RULES OF LEGAL ETHICS IN CIVIL PROCEEDINGS IN UKRAINE

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Zarichnyi I. Ya.

*PhD student of the Department of Civil
Law and Procedure at Ivan Franko
National University of Lviv*

Зарічний І. Я.

*аспірант кафедри цивільного права і
процесу Львівського національного
університету імені Івана Франка*

Особа може брати участь у цивільній справі особисто або через свого представника. Особиста участь у справі особи не позбавляє її права мати в цій справі представника (ч. 2 ст. 58 ЦПК України) [1]. Традиційно за

підставою виникнення процесуальне представництво поділяють на законне і договірне [2, с. 128].

З урахуванням встановлених ч. 1 ст. 60 ЦПК України вимог договірним представником у суді окрім незначних винятків, встановлених ч. 2 цієї ж статті (спорів, що виникають з трудових відносин, а також справ у малозначних спорах) може бути лише адвокат. Це обумовлено посиленням змагальної моделі цивільного судочинства, значною формалізацією та інтенсифікацією цивільного процесу, в умовах чого більш ефективною є участь у справі не самої особи, яка є суб'єктом матеріального правовідношення та не володіє юридичними знаннями, а її професійного представника, яким є адвокат.

Правові основи діяльності адвокатури в Україні визначаються статтею 131-2 Конституції України, якою передбачено, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура [3].

Засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні визначаються ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [4]. П. 1 ч. 1 ст. 1 Закону визначено поняття: адвокат - фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом, а ч. 1 ст. 6 Закону передбачено, що адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного згідно із Законом України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Особливість процесуального статусу адвоката як представника полягає у тому, що окрім обов'язку дотримуватися процесуальних обов'язків, які встановлені для усіх учасників справи, він повинен дотримуватися також спеціальних обов'язків та виконувати спеціальні вимоги, встановлені законодавством про адвокатуру. Статус адвоката вимагає від нього не лише своєчасного подання клопотань, виконання розпоряджень головуєчого в судовому засіданні тощо, але і неухильного дотримання інтересів клієнта та найвищих етичних стандартів поведінки.

Першим професійним обов'язком адвоката, переліченим у ч. 1 ст. 21 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» є дотримання присяги адвоката України та правил адвокатської етики. Недотримання таких правил має наслідком дисциплінарну відповідальність адвоката, а суперечність їм може стати підставою для відмови в укладенні договору про надання правничої допомоги.

Водночас, правила адвокатської етики, на відміну від, до прикладу, моральних засад суспільства, яких адвокат також повинен дотримуватися у своїй діяльності, не є звичаєвим правилом поведінки. В Україні такі правила формалізовані у Правилах адвокатської етики, затверджених Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09 червня 2017 року [5]. У преамбулі Правил визначено їх мету: уніфіковане закріплення традицій і досвіду української адвокатури в сфері тлумачення норм адвокатської етики, а також загальновизнаних деонтологічних норм і правил, прийнятих у міжнародному адвокатському співтоваристві.

Враховуючи інтеграцію України у Європейське співтовариство, гармонізацію законодавства України із законодавством країн Європейського Союзу важливим є питання співвідношення можливості застосування до діяльності українських адвокатів правил адвокатської етики інших країн та навпаки, застосування до іноземних адвокатів норм Правил.

Насамперед слід вказати, що на діяльність в Україні адвокатів іноземних держав, якщо вони входять до Європейського Союзу та/або Ради Європи, поширюється дія Кодексу поведінки європейських адвокатів ССВЕ. Водночас, Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09 червня 2017 року поширюють свою дію на адвокатів іноземних держав лише у випадку, якщо вони діють в Україні на підставі ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (зокрема, отримали свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю в Україні, діють у передбаченій Законом організаційно-правовій формі та інше).

Подібним чином питання співвідношення внутрішніх Правил адвокатської етики із іноземними та міжнародними вирішується у більшості країн Європи. До прикладу, в Кодексі адвокатської етики затверджені резолюцією Вищої ради адвокатів Польщі від 10 жовтня 1998 року № 2/XVIII/98 передбачено, що він поширює свою дію на іноземних адвокатів (зокрема з країн Європейського Союзу), які здійснюють практичну діяльність на території Польщі або внесено до польських списків адвокатів [6].

На основі наведеного можемо дійти висновку, що у випадку, якщо представництво у цивільній справі здійснюється адвокатом, одним із основних його обов'язків є дотримання правил адвокатської етики. В Україні Правила адвокатської етики не є звичаєвим правилом поведінки, а формалізовані у Правилах адвокатської етики, затверджених Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09 червня 2017 року. Правила визначають основні права та обов'язки адвоката і спрямовані на забезпечення такої моделі його поведінки, яка буде забезпечувати

дотримання принципів верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів.

На діяльність в Україні адвокатів іноземних держав, якщо вони входять до Європейського Союзу та/або Ради Європи, поширюється дія Кодексу поведінки європейських адвокатів ССВЕ. Водночас, Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09 червня 2017 року поширюють свою дію на адвокатів іноземних держав лише у випадку, якщо вони діють в Україні на підставі ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (зокрема, отримали свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю в Україні, діють у передбаченій Законом організаційно-правовій формі та інше).

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 року № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492. (з наст. змінами та доповненнями).
2. Цивільне процесуальне право України: підручник / [В.М.Коссака, С.М.Коссака, Р.Я.Лемика, Ю.В.Навроцька, С.В.Сеника] ; за заг.ред. В.М. Коссака. – 2-ге вид. – Львів : ЛНУ ім.Івана Франка, 2025. 744 с.
3. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> .
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 року № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/conv#n217> .
5. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09 червня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> .
6. Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) uchwała Naczelna Rada Adwokacka uchwała nr 2/XVIII/98 od 10 października 1998 r. URL: https://www.adwokatura.pl/admin/wgrane_pliki/file-zal-do-uchwaly-prezydium-nra-nr-1742026kodeksetykiadwokackiejtekst-jednolity-44572.pdf